

KÄTTEN TEOT PERINPOHJAISSA TARKASTELUSSA

Tiina Männistö-Funk

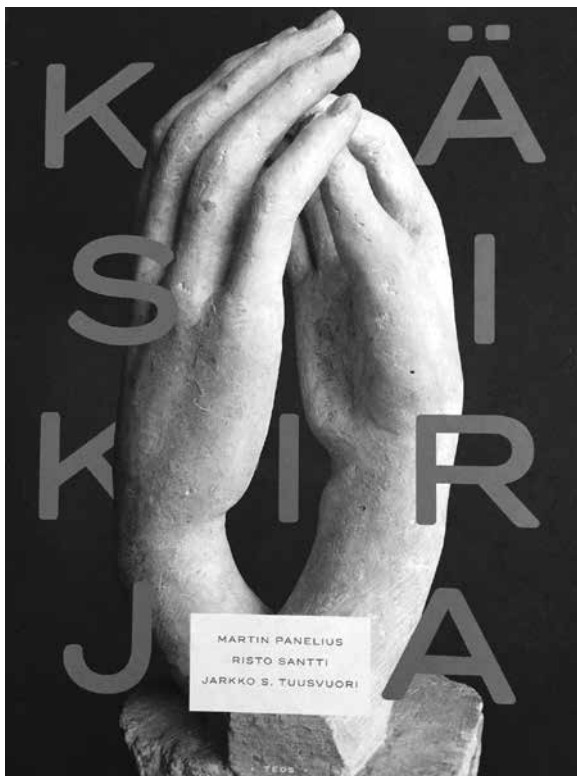
Martin Panelius, Risto Santti & Jarkko S. Tuusvuori, KÄSIKIRJA. Teos 2013. 760 s.

Klikkiotsikoiden ja nopeasti vanhenevien uutuuskirjojen maailmassa Käsikirja on erikoisuus. Ensyklopedisella hartaudella se tarkastelee lähes kaikkea, mitä tiedämme käsistä, ja lähestyy samalla koko maailmaa, tieteenhistoriaa ja ihmisenä olemista käsien rakenteen, toiminnan, menneisyyden ja nykyisyyden näkökulmasta. Sekä arvostelun kirjoittajaan liittyvien että liittymättömien asianhaarojen takia Käsikirjan arvostelu Tekniikan Waiheisiin on viivästynyt epätavallisen paljon. Onneksi Käsikirja lienee hyvin hitaasti vanheneva teos. Sekä ensyklopedististen pyrkimystensä että esseistisen tyylinsä ansiosta se tuntuu lähimain ajattomalta.

Käsikirjan ovat luoneet yhdessä neurologi Martin Panelius, anatomi Risto Santti ja filosofi Jarkko S. Tuusvuori. Kunkin tekijän kirjoittamia osuuksia ei kirjassa ole erikseen määriteltä, vaan koko teos on kaikkien kolmen nimissä. Sitä leimaa tieteellinen, filosofinen ja myös kaunokirjallinen lähestymistapa aiheeseensa, mutta kirjoittajat ilmoittavat erikseen haluavansa välttää liikaa teoretisointia ja keskittyä käden konkretiaan.

Kirja etenee johdannon jälkeen käsi- en rakenteen ja niille tyypillisten liikkeiden kautta käden evoluutioon ja käden sekä keskushermoston suhteeseen. Tämän jälkeen tarkastellaan käden asemaa ihmisyksilön kehityksessä, kädentaitoja, sekä käden erilaisia sosiaalisia rooleja: sen merkitystä yhteiskunnassa, kommunikaatiossa ja yksilöiden välisissä suhteissa Runsaiden kaunokirjallisten ja historiallisten esimerkkiensä takia Käsikirjaa on mahdollista käyttää tiedon haun lisäksi nautinnolliseen selailuun, palan lukemiseen sieltä, toisen täältä.

Tekniikan historian tuntijoita kiinnostanee erityisesti kädentaitoja ja -töitä käsittelevä luku, tarkoittaahan klassisen kreikan sana *tekhnē* juurikin työtä ja taitoja. Käsikirjassa vedetään selkeä raja teollistumista edeltävän ja sitä seuraavan kädentyön välille. Kirjoittajien mukaan ihmiskunnan alkuajoista lähtien valmistettuja työkaluja käytettäessä ruu-

miinliike oli työtä määräävä tekijä, kun taas konetyössä kone pakottaa ruumiin tahtiinsa. Samoin kulutusyhteiskunnan nähdään työntäneen syrjään esiteolliset käsityöläisyyden arvot. (s.354)

Käsikirjassa tarkastellaan mielenkiintoisesti sitä, miten 1800-luvun aikalaiskeskustelijat kokivat teollistumisen aiheuttaman murroksen kädentöissä ja –taidoissa. Toisaalta kirja luo ehkä tarpeettomankin kärjistetyn kuvan kädentaitojen katoavasta merkityksestä teollistumisen ja sitä seuraavan tietokoneistumisen pyörteissä.

Tietyt käsin valmistamisen menetelmät ja kirjat ovat kiistämättä joutuneet teollisen tuotannon jyräämiksi, mutta toisaalta tekniikka ja teollisuus ovat luoneet yhä uusia käden taitavuuden aloja. Monissa tekniikan taidoissa ja töissä käden taito on myös ollut yksi ajattelun ja tiedon muodoista. Lisäksi on monia työympäristöjä, joissa teknologia ei ole tullut korvaamaan käsien taitavuutta, ajatelkaamme vaikkapa keittiöitä, pyöräkorjaamoita, kampaamoita tai leikkaussaleja, miksei myös korjausompelimoja, soitinrakentamoja, proteesipajoja ja restaurointityömaita. Toisaalla taas uuden teknologian myötä on omaksuttu uudenlaista käsitaituruutta, jos vanha on väistynyt. Käden taidot lienevät sitkeästi keskuudessamme, vaikka niiden muodot ja välineet muuttelisivat muotoaan.

Käsikirja tarjoilee monia hykerryttäviä ja liikuttaviakin ajatushelmiä käsien tienoilta. Kirjaa voi suositella perinpohjaisuutta ja syventymistä arvostaville, samoin kuin kokonaiskuvaa hamuaville lukijoille, mutta myös hetkittäistä käsiaiheista virkistystä kaipaaville. Teos saa takuulla jokaisen lukijansa tarkastelemaan yläraajojaan ja niiden tekoja jostakin hänelle uudesta näkökulmasta.